

L' ART DEL PAGÈS

SECCIÓ D' AGRICULTURA PRACTICA

Regós.

Catalunya es un dels payssos que mes sofreixen á causa de las sequías y al mateix temps mes abundant en rius y altres manantials d' ayguas. Perqué, donchs, no s' adopta un bon sistema de regós? Se diu que aquestas son caras, pero aquest motiu té mes d' especios que de fundat; també son cars los camins vehinals, caras las carreteras, cars los ferro-carrils, cars los canals y n' obstant no habém pogut prescindir d' aquets medis de locomoció que tant fomentan la riquesa pública; donchs be, atesa la importancia de las regós, no podrian nostras Diputacions y Ajuntaments mirarse aquesta qüestió ab mes interés?

No todas las ayguas son igualment bonas pera regar; las condiciones mes apropiadas son las següents: 1.ª no estar estancadas; 2.ª tenir una temperatura poch diferent de la del terreno; 3.ª contenir certa quantitat d' aire atmosfèrich, ácid carbónich y substancias orgánicas en dissolució; 4.ª que las sals térreas ó llot que portin, no sían en gran quantitat, ni per sa naturalesa perjudicials á la vegetació. La operació de regar s' anomena en agricultura *irrigació*, per quant no pot efectuarse sens lo auxilli de regueras ú altres conductos pera las ayguas. Aquest modo senzill, prompte y no molt pesat de fecundisar la terra, convé principalment en los prats, en las terras areniscas y en los terrenos calents subjectes á sequeras, podent convertir en arterias vivificadoras als torrents impetuosos. Antiguament se practicá en gran escala y contribuí molt á la prosperitat de Babilonia de la Pérsia, del Egipte, del imperi romá y serralí en

Espanya; en la actualitat està fent encare la riquesa de la Lombardía, de la provincia de Valencia y dels departaments francesos de Cevennes y de Vaucluse.

Avans d'empendre los treballs d'irrigació, es menester assegurar-se de que 's podrà fer arribar la aygua á tots los punts del terreno que 's vol regar. Hi ha també que tenir en compte lo volúm d'aygua de que 's pot disposar pera que no fassi falta cuan se necessiti y n' hi hagi prou pera l'ús á que se la destina. Alashoras se farà un presupòsit, y s'establirà una comparació ab los productes que podran traurers del terreno regable.

La série de treballs que hi ha que fer comprenen los punts següents.

1.er *La represa ó retenció de l'aygua.* Se fá per medi d'embarrats, dichs ó resclosas. Si l'aygua de que 's disposa està á un nivell mes baix que lo dels punts ahont ha d'arribar, degadas será ventatjós ferla pujar per lo medi costós de máquinas hidràulicas. Cuan la corrent ó la quantitat d'ayguas naturals de que 's disposi son insuficients, en los payssos quebrats ó montanyosos se té lo recurs de las reservas artificials, grans depòsits en que 's deixan reunir las ayguas dels torrents, rieras, reguerots etc., y sobre tot las de pluja pera llensarlas després sobre las terras ja per medi de máquinas hidràulicas, sinias, tubos, resclosas, vigas móvils, fortas claus, pistons, etc., etc.

2.^{on} *La conducció de las ayguas.* Hi ha que dirijirlas de manera que puguin arribar á tots los punts de la superficie que 's desitja regar, ja aplanant lo terreno, ja fent donar voltas á las ayguas, ja valguentse de conductos subterranis ó á flor de terra. En tot cas se las fá seguir una pendent de dos á quatre milímetros per metro. Lo canal principal ó de derivació se junta ab lo aplech de ratllas d'irrigació ó regueras, qual ample y fondo vá disminuhint continuament desde son origen. Las regueras reben y distribueixen l'aygua per medi de portetas de fusta, terrossos, oberturas, comportas, etc.

3.er *La distribució de las ayguas.*—Aquesta té lloch 1.er per submersió ó inundació, ja permanent, com en los arrossals, ja instantánea com en las *marcitas* de Lombardía, ó sian uns prats cuberts en hivern ab una capa d'aygua que 's vá renovant; 2.^{on} per infiltració ó imbibició de l'aygua que 's fa refluir en los valls, de manera que 's vagi introduhint lateralment y d'

abaix á dalt en los terrenos fluixos que li donan pas; 3.er per irrigació propiament dita, la cual consisteix en esténdrela sobre la superfície mateixa sens acumularla. En aquest últim cas se distingeixen la irrigació per represa de la irrigació per atesa y una combinació dels dos medis últims que permet lo rego complert de certs terrenos compostos de pessas de terra de pendents molt diferents.

4.^{rt} *Desguás de las ayguas.*—Al conjunt de ratllas d' irrigació han de correspondre en sentit contrari un sistema de ratllas d' escurrimient ó sangrias. Al efecte se fá comunicar lo canal de derivació ab los canals de descarga, mediant comportas que s' aixecan cuan es necessari.

No sols la quantitat sino també la qualitat de las cullitas dependeixen de la justa repartició de las ayguas. Per cap concepte ha d' escatimarse lo rego en épocas en que están sobre cargadas de materias fértils, per lo contrari han de suspéndrers durant las geladas y cuan las herbas comensan á ser altas y ufanas: s' han de regar mes las terras lleugeras que las fortas y en lo mitjorn mes que en lo nort. Per acabar, es menester no oblidar que si l' aygua corrent guarda l' herba de las gela das tardanas, la humitat permanent la fá mes sensible á ellas.

POBLET.

SECCIÓ DE NOTICIAS AGRÍCOLAS.

Inauguració de la primera fàbrica de desfibrar rami en Espanya, á Torroella de Montgrí. (1)

TORROELLA DE MONTGRÍ, 29 d' Agost. —Com deya en la meya carta d' ahir, sortirem á quarts de cinch de la tarde del saló-teatro pera anar á inaugurar las máquinas desfibradoras. Anava al davant un vistós pendó ab lo lema, en catalá: *Pau y trevall*, seguit per tots los treballadors; á qui ha donat feyna la rami, que lluhian las rojas barretinas cimbrent l' ayrós niu que ab escayenta gracia tant be sabem dur los ampurdanesos; venia després altre pendó, portat per Mr. Favier, fentli de cordonistas los senyors Negre y Mascort, y al seu derrera tots los representants d' autoritats, corporations y premsa, tancant la marxa un carro alegórich, ostentant tota classe de filats y teixits de rami, mostrars de fibra y tronch, eynas pera son conreu, etc. Allí s'hi veyá desde la corda y l' ordinari teixit pera espartenyas, fins á la fina imitació de la seda, tapisseria, passamaneria y puntas.

Arribat al espayós clos de la fàbrica, ahont hi onejavan las banderas francesa y espanyola, tingué lloch la benedicció de la mateixa per lo clero

(1) Véigis lo número anterior.

parroquial, que ab Creu alta vingué á tal objecte. Al acabar lo ritual acostumat, la fàbrica fou aclamada *Fàbrica Favier*, xiulá la máquina, se posaren en moviment las rodas y entrarem en la cuadra ahont están instaladas las tres máquinas desfibradoras, y que te al costat la de la estufa pera la dessecació dels tronchs.

L'enginyer de la Companyia Mr. Dobler, comensá á donar á la máquina 'ls tronchs de la ramí, y al altre costat Mr. Favier anava rebent la fibra neta que la máquina llensava; un llarch picament de mans saludá la aparició de las primeras fibras, y Mr. Favier, satisfet y content, anava explicant l'enginyós mecanisme y repartint á tots las mostras que anava recullint.

Las tres máquinas avuy instaladas, reben la marxa d' una de vapor de sis cavalls de forsa; creyém que dintre de poch s' haurá d' aumentar lo número de máquinas al aumentar la producció de ramí.

Consisteix la máquina en una caixa de ferro que conté un doble rengle de corrons, llisos los tres primers, y dentats los altres, mes amples los de sota que 'ls de sobre; los corrons están fixats per sos exes ab molas de espiral que 'ls hi permet un moviment irregular de masticació que es lo que més contribuheix á la feyna; duas boquillas en un extrèm reben la ramí y la parteix pel llarch un ganivet de roda; la prenen y aixafan los corrons llisos, y 'ls dentats la mastegan de tal manera, que un plá de cuyro en moviment ab que acaba la máquina, recull y llensa la fibra despullada de llenya y epidermis, aquets dos residuos cauben separats; l' un serveix com á base pera la fabricació del paper, l' altre com á excelent femada pera las plantas.

Avans de donar la ramí á la máquina se li treu la crosseta que al cap de vall li queda de la tallada, posant los feixos de tronchs al tall d' una serra sens fi; també aquesta despulla serveix pera la fabricació del paper.

La máquina Favier, desfibra cada dotze horas 215 kilos de tronchs que 'n donan 43 de fibra y necessita pera dit treball mitj cavall de forsa, haventhi de gasto 12'50 pessetas per cada 100 kilos de fibra.

Aquestas son las principals noticias sobre la desfibració de la ramí: la companyia que te representant en Barcelona, compra tota la que se li presenti.

La carda de la ramí (per ara no 's fa en Torroella) s' obté per los mateixos medis que la de la llana y borra. Aixís mateix lo blanqueig, subjectant la fibra á la acció dels hipocloruros, hipofosfits y aygua oxigenada; la filatura se pot obtenir del número 1 al 95 y poden servir casi per tots los números las mateixas máquinas de cotó, cánem, etc.

La ramí aventatja á las demás textils, per la resistencia de sa fibra, tres vegadas més forta que la del cánem y per sas dimensions, ja que te 50 centímetros de llargaria, es més flexible que sas semblants, y te la propietat de assimilar lo color ab mes brillantor que la seda y sense necessitat d' engreixarla.

Seguidament ferem cap al saló-teatro ahont se ns obsequiá ab un ben servit *lunch*.

En ma carta següent vos en parlaré, ja que tant lo que 's va dir, com lo que jo he de contarvos, allargaria massa aquesta, y tinch por de ferme pesat á mos amables llegidors.

F. AGULLÓ.

Acabo ab aquesta IV y última carta, la descripció de la festa de Torroella de Montgri; dispenseume, amich director, y ab vos los llegidors de LA RENAISSANCE, si no han pogut anar lo seguidas que jo desitjava; los correus per una part, per altre 'l temps perdut venint del Ampurdà y volguentme entretenir á admirar una vegada mes la hermosa provincia de Gerona, 'n tenen la culpa.

Si hagués pogut insertar aquest article á son degut temps, prous apuntacions tinch en ma cartera pera ressenyar los patriòtics y fraternals brindis pronunciats al destaparse 'l champagne, per francesos y catalans en lo *lunch* ab que fórem obsequiats los que assistirem á la inauguració de la desfibradora Favier; mentres aqui bevian ab los dignes hostes, nostres companys d' Italia, per la unió de la rassa llatina, en Torroella nos abraçavam profetisantla y aixecavam la copa desbordanta pera brindar per ella, los d' un costat y altre del Pirineu.

M. M. Rugier, Tardieux y Dobler, los senyors Quintana (don Pompeyo de) delegat del Governador; Rius, representant del *Diario de Barcelona*, en nom de la premsa; Call, Artigas, Comas, Roig y Torres, Alio, Negre y altres, pronunciaren entusiastas brindis, y per cert que un n' hi hagué que va estar á punt de produhir un conflicte. Lo senyor Roig y Torres, al fer us de la paraula, torná á demanar pera l' infatigable senyor Mascort, la recompensa que 'l Govern havia otorgat á M. M. Favier y Tardieux, y feu mes, redactá un telégrama en lo que en nom dels allí reunits, feya present al Govern de S. M. los travalls del digne Torroellense, introductor de la rami: una estrepitosa salva d' aplausos coroná lo bon discurs del senyor Roig, dit en catalá, y per que seria, que don Pompeyo de Quintana, s' alsá, com fiblat de vespa, y ab frases poch pensadas y ab tó enfático y protector, protestá de lo que 'l senyor Torres anomená injusticia del Govern per un catalá. Allí hauria sentit aquellas frases de sempre; va sortir alló d' Espanya y Catalunya, de las cendras dels avis y morir embolicat ab los plechs de la bandera *roja y gualda*, en fi, va per bona via 'l jove diputat provincial; ab lo balanci de la política ha de passar la corda del amor á la terra, y Deu la ajudi ben ve y Sant Antoni li valga per no caurer al fons de la impopularitat; los pochs aplaudiments que contestaren á son discurs casi be fan esperar que al menos Sant Antoni ja no 's recorda gayre d' ell. Pero, tornant á la cuestió, ¿quin interés te 'l senyor Quintana, en no volguer que 's demani pera 'l senyor Mascort lo que s' ha donat á Mrs. Favier y Tardieux? La explicació prou es senzilla

De tot se despren que 'l senyor Mascort pot y ha d' estar ben content de la omisió del senyor Quintana; en lloch d' una cinteta pel trau de la levita, ha conseguit fer conèixer als forasters lo carinyo que Torroella en pes li professa, ha vist que tot lo poble, tots los convidats y forasters l' aclamavan y tothom se commovia quan espurnejantli 'ls ulls, s' aixecá pera dir que 'l únich premi que tenia dels governs d' Espanya era la cessantia de Delegat regi de Agricultura, rebuda quan mes treballava pera implantar la rami.

Y s' acabá 'l *lunch*, que mercés á la prudencia del senyor Roig s' acabá bé, y sortiren á veure disparar un magnífich castell de fochs artificials que 's cremá á la vora de la carretera del Estartit y després recorreguerem los diferents salons de balls, ahont alegravan no mes de véurer las hermosas torroellenses, d' ulls de foch y cara morena, envellutada com los préssecs de la terra.

Altrement, l'estat d'aquesta regió no pot pas esser mes trist; lo caciquisme polítich impera, y baix son jou, tot mor y desfalleix; las diversions mes honestas, pel motiu mes baladi se privan; al Estartir no poden ni ballar sardanas, qui sap si per unas quantas papeletas mes ó menos ab un nom ó altre, societat hi ha en Torroella mateix, que aquestos dias que han sigut de goig, y pau y festas pera tothom, no ha pogut barrejarshi per no tenir lo reglament aprobat després de 6 mesos ó més de tenirlo presentat, tot per mesquinas influencias de eleccions, per orgull de partit, per petitesas d'aquesta politica madrilenya, corruptora de tots los sentiments que adornan als catalans, instigadora de lluytas de familia contra familia; de germans contra germans, ensopidora de la flama del nostre amor á la terra que tanta por los hi fa als que sols diuen que l'estiman, y ho diuen encara en castellá.

Ha d'arribar per la hermosa regió que rega 'l Ter, per la noble Torroella lo temps de sa resurrecció: déixinse de partits, busquin al menys qui puga felshi una carretera decenta y ajudarlos ara lo conreu de la ramí, busquin sobre tot qui puga esborrar l'estela d'odis y rancunias mal dissimuladas que 'l caciquisme imperant porta al seu derrera.

F AGULLÓ.

Filoxera.—Los diputats á Corts per la provincia de Girona, don Fèlix Maciá y Bonaplata, don Albert Camps y don Joan Fabra, en vista dels perjudicis que la filoxera ocasiona als vinyats, se dirigiren al senyor President del Consell de ministres pera demanarli que concedís alivi en la tributació als pobles més castigats per dita plaga.

Aquesta moció ha donat origen á la següent nota del director general de contribucions que té interés pera 'ls agricultors:

«La lley de 18 de Juny de 1885 de defensa contra la filoxera, disposá en son article 18 que 'l ministeri d' Hisenda dictará las disposiciones convenientes pera que en los amillaraments y cupos dels pobles se fessin las baixas de la riquesa imponible destruhida per la filoxera. En l'article 19 se preveni que 'ls vinyats destruhits per dita plaga què sian replantats ab sarments americans estarán exceptuats de la contribució territorial en la mateixa forma y en lo mateix plasso que ho están las noves plantacions de vinyas en terrenos dedicats anteriorment al cultiu de cereals ó de pasturas, segons los diferents casos y circumstancias dels terrenos. Las duas disposicions se tingueren ja en conta al dictarse 'l reglament general de la contribució territorial de 30 de Setembre de 1885, en qual article sisé s' eximeix de contribució per deu anys las replantacions de vinyats destruhits per la filoxera, debent contribuir en aquest plasso com terrenos dedicats avans al cultiu de pasturas ó de cereals, y en l'article 48, cas tercer, se determinan las variacions que 's deuen introduhir en los amillaraments per efecte de la destrucció de las vinyas per la filoxera.»

MERCATS, FIRAS Y CULLITAS.

Lleyda.—Blat, de 14 á 16'25 ptas —Ordi, de 7'75 á 8'52 —Fabons, de 9'75 á 10'25.—Fabas de 10 á 10'50.—Monjetas, de 18 á 21.

Las operaciones que s' están verificant ab los mostos, acusan molta fer-

mesa en los preus á que sembla vá á comensar per aquí la campanya dels vins.

Prades.—La molt renombrada fira d'aquest punt s'ha celebrat ab molta concurrència. En bestiar de llana, se feren moltes y bonas transaccions.

Reus.—La atmetlla molla 's coloca á 45'50 pessetas lo sach de 50'40 kilos; avellana segueix en calma, pagantse de 17 á 18 pessetas quartera. Atmetlla Esperansa pocas operacions los preus fluixejant, no 's paga á mes de 14 ó 14 1/2 duros lo quintá, la planeta de 16 á 16 1/2 duros y la comuna de 11 á 11 y 1/4 duros.

Los Olis de arrieria de 10 á 10 y 1/2 rals quartá, llampant fi de 11 á 11 1/2 rals.

Aquesta setmana y la entrant será lo fort del vermar en aquesta ciutat. La verema se paga fins á 10 pessetas.

A Cambrils la blanca á 6 pessetas y la negra á 10 y á 11.

Las classes surten molt bonas. Se tem que la pluja desbarati 'ls treballs y s' hagi de verná molt depressa.

Sampedor.—En molt bon estat los vinyats encara que molts foren invadits per lo terrible mildiu. La pluja del 15 d' Agost prop passat los hi feu bastant bé. S' han acabat los treballs del batre ab un temps magnífich y ab regulars resultats.

No hi ha transaccions en los vins.

Sitjes.—Han comensat ja y continúan ab activitat los treballs de la verema en aquest terme municipal. La qualitat dels rahims es excelent y si be no abundant, esperan nostres pagesos fer un vi molt bo, esperant que 's mantindrán los actuals ventatjosos preus.

Ja es convenient pera compensar la crissis que se sofreix. (De «*El Eco de Sitjes*».)

Tortosa.—Segons nos escrihuen, la cullita del arrós no pot ser mes espléndida, puig á més d' haver terminat satisfactoriament, sos productes serán abundants.

Després de tres anys consecutius de resultats contraris, bo es que al fi 'ls cultivadors trobin una recompensa.

Valencia.—Diu un periódich que ha experimentat una baixa considerable la pansa de Gandia y Denia, venentse de 22'50 á 25 pessetas quintá.

Notantse gran paralisació en la venda y las operacions poden considerarse nulas, degut á que 'ls magatzéms no admeten dit fruyt á mes de 90 rals quintá, excepte raras excepcions. Se creu que ni á aquest preu podrá sostenirse molts dias, si 's te present que á aquestas horas hi ha ja flotant sobre cent mil quintás, cantitat considerable, tenint en compte 'l temps en que 'ns trobém y la consideració de que no ha donat comens en serio la temporada, deduhintse d' aqueix dato lo abundant de la cullita, y per consegüent, son resultat en preus.

Valls.—Segons anunci oficial del Ajuntament d' aquesta Vila á mes de la antiquíssima fira del dia 8 d' aquest mes tots los anys se 'n celebrará una altre en los dias 24, 25 y 26 d' Octubre segons acort prés l' any prop-passat.

Vins blancs, de 1.ª á 20 ptas. carga; de 2.ª, á 10; negres, de 1.ª, á 28; de 2.ª,

á 18; de 3.ª, á 8.—Blat d'Aragó, de 15 á 16 ptas. cuartera.—Ordi, de 7 á 7 y 1/2.—Monjetas del pinet, de 14 á 15.—Fabons, á 10.—Sagó, á 5 ptas. cuartera doble.—Farinas, de 1.ª, á 17 rals la arroba; de 2.ª, de 15 á 15 y 1/2; de 3.ª, de 13 á 13 y 1/2.—Oli de oliva de 12 á 13 y 1/2 rals cuartá.—Sabó blanch, á 27 pesetas quintá; groch, á 26; de oliva, á 25; de 2.ª classe, á 23.—Garrofas á 6 y 1/3 ptas. quintá.

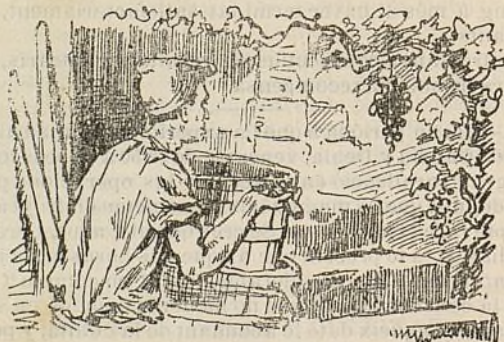
Verdú.—Dihuen d'aquesta població que segons sembla la tant anomenada fira de dit punt se veurá molt concorreguda aquest any per los preparatius que s'observan, habent arribat ja á dit lloch alguns negociants de Aragó y Catalunya

Vich—Xexa, 13'50 pessetas cuartera —Forment, 12'50 ptas.—Mestall, 10'50 ptas.—Séjol, 10 ptas.—Ordi, 7 ptas.—Cibada, 6 ptas.—Espelta, 5 ptas.—Blatdemoro, 9'50 ptas.—Mill, 10 ptas.—Fajol, 9 ptas —Fabas, 10'50 ptas.—Llegum, 13 ptas —Fasols, 12 ptas.—Ciurons, 14 ptas.

Vilanova y Geltrú —Alguns culliters han comensat ja las operacions de la brema. Sabém que en los termes municipals de Sitges, Sant Pere de Ribas, Canyellas, Cubellas y Cunit se troban un poch avansadas ditas operacions; de manera que, si dintre poch temps no sobrevé una benéfica pluja, la brema podrá donarse per terminada per tota la setmana próxima.

Vilafranca del Panadés —Aquesta última setmana s'han vist invadits per lo *mildiu* molts de nostres vinyats deixantne alguns en tant mal estat que si continúa la invasió aviat se veurán las vinyas completamen despulladas de fullas. Los vinyats que foren calcinats á son degut temps sembla que resisteixen millor, conservantse en bon estat.

CALENDARI DEL PAGÈS.

SETEMBRE.

Arbres.—Se siembran aglans y pinyons en los boscos

Vinyas.—Comensan las Bremas, las que no dehuén ferse fins que lo rahim es completament madur. Es bo fer trias cullint primer los dolents.

IMPRENTA DE VÍCTOR BERDÓS Y FELIU, TAPINERÍA 17.—BARCELONA.